

... و این هم از فروش پروژه‌های عمرانی!

از: اسماعیل - آبادی

روش‌های تدوین برنامه‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی در کشورهای مختلف تقریباً الگویی هماهنگ دارند. در ایران سابقه تهیه برنامه‌های عمرانی که از سال ۱۳۲۷ آغاز شده بود، پدیده‌ای مشخص را برای برنامه‌ریزی در کشور بوجود آورده است. تجربه برنامه‌ریزی طی ۵۰ سال گذشته و تهیه ۵ برنامه عمرانی تا سال ۱۳۵۷ و دو برنامه توسعه اقتصادی و اجتماعی از سال ۱۳۶۸ تا کنون، به بیانی مؤثر می‌توانسته نیازهای جامعه را بگونه‌ای مؤثر تأمین کند.

در برنامه‌ریزی ایران، مراحل اجرایی مختلفی مورد نظر بوده و تقریباً میبایستی در دو برنامه توسعه اقتصادی و اجتماعی سالهای ۶۸ تاکنون نیز بصورت زیر عمل شده باشد:

۱- جمع‌آوری نیازها و اطلاعات و نهائی کردن مطالعات در دست انجام.
۲- تعیین هدفهای کلی و تفکیک منابع به استانها و بخشهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی.

۳- اطلاع از نظریات نمایندگان مجلس شورای اسلامی و جمع‌آوری نیازها از طریق واحدهای بررسی.

۴- تهیه سند مقدماتی برنامه.
۵- نهائی کردن بررسی هدفهای کلی برنامه.

۶- تهیه قالب کلی گزارش استانها.

۷- بررسیهای سند مقدماتی، هدفهای کلی در سازمان برنامه و بودجه.

۸- تهیه قالب کلی گزارش بخشها.

۹- طرح هدفهای مقدماتی در شورای اقتصاد.

۱۰- تهیه سند هدفهای نهائی برنامه.

۱۱- طرح هدفهای مقدماتی در هیئت دولت.

۱۲- بررسی سند نهائی هدفهای برنامه در سازمان برنامه و بودجه.

۱۳- ابلاغ هدفهای مقدماتی براساس

نظرات هیئت دولت.

۱۴- طرح هدفهای نهائی در شورای اقتصاد.

۱۵- تشکیل جلسات کمیته‌های برنامه‌ریزی استانها و تهیه گزارش و ارسال آن به سازمان برنامه و بودجه.

۱۶- انجام بررسیهای لازم در دستگاه اجرایی و تهیه پیشنهاد بخش و ارسال آن به سازمان برنامه و بودجه.

۱۷- طرح هدفهای نهائی پیشنهادی در هیئت دولت.

۱۸- بررسیهای طرحهای استانی و اخذ تصمیم در سازمان برنامه و بودجه.

۱۹- حک و اصلاح هدفها براساس نظریات دریافتی از هیئت دولت و نمایندگان مجلس شورای اسلامی در سازمان برنامه و بودجه.

۲۰- تشکیل جلسات و بررسی برنامه توسط کمیته‌های مشترک برنامه‌ریزی بخشها.

۲۱- بررسی توسط کمیته‌های مشترک برنامه‌ریزی بین بخشی.

۲۲- بررسی برنامه توسط کمیته تلفیق و تدوین.

۲۳- بررسی سند مقدماتی برنامه در سازمان برنامه و بودجه.

۲۴- بررسی سند مقدماتی برنامه در دستگاههای اجرایی.

۲۵- حک و اصلاح سند مقدماتی برنامه براساس آخرین نظرات دستگاه اجرایی.

۲۶- بررسی سند مقدماتی برنامه در شورای اقتصاد.

۲۷- حک و اصلاح سند مقدماتی برنامه براساس نظرات شورای اقتصاد.

۲۸- طرح سند مقدماتی در هیئت دولت.

۲۹- تهیه سند نهائی برنامه براساس نظرات هیئت دولت.

۳۰- تهیه لایحه برنامه.

۳۱- تقدیم لایحه برنامه به مجلس

شورای اسلامی و بررسی آن در کمیته‌های مختلف و کمیسیون برنامه و بودجه مجلس شورای اسلامی.

۳۲- تصویب و ابلاغ برنامه برای اجراء به هیئت دولت و سازمان برنامه و بودجه.

در نگاهی به جریان حرکت برنامه‌های عمرانی که نشانگر اطلاع و هدایت و کسب اطلاع از کلیه دستگاههای اجرایی و مجریان برنامه‌ها در سطوح مختلف است، درمی‌یابیم این جریان می‌بایست بگونه‌ای تنظیم شود که در پایان دوره اجراء برنامه، طرحها و پروژه‌های اجرایی بموقع خاتمه پذیرد. اگر به دلایلی اجراء پروژه‌ای به برنامه بعدی منتقل می‌شود، هنگام تدوین برنامه می‌بایستی الویت به پروژه‌های نیمه تمام داده شود. بدین ترتیب «هدف اتمام پروژه‌های نیمه تمام» می‌بایست در سرلوحه برنامه‌های عمرانی قرار گیرد.

مطالعاتی که منجر به تهیه برنامه می‌شود شامل مسائلی مانند: جمعیت و نیروی انسانی، بازرگانی خارجی، سیاستهای مالی و پولی، منابع ارزی، مالی و تولیدی، درآمدها و هزینه‌های دولت، هزینه‌های جاری و عمرانی، تشکیل سرمایه در بخشهای خصوصی و عمومی به تفکیک بخشهای اقتصادی و هدفهای کلی و همچنین توجه به بخشهای سه‌گانه اقتصادی (صنعت، کشاورزی، خدمات) و سهم آنها در تولید ناخالص ملی است.

معمولاً روند برنامه‌ریزی در ایران از طریق جمع‌آوری اطلاعات از پایین‌ترین رده آغاز می‌شود. سازمانهای برنامه و بودجه استانها کلیه اطلاعات لازم را در مورد نیازهای استانها با بررسی کامل که می‌تواند و می‌بایست با نظریات نمایندگان مجلس و نهادهای موجود مردمی در سطح روستا تا شهر، هماهنگ باشد، تهیه و بصورت مجموعه‌ای از برنامه‌ها به سازمان برنامه تسلیم می‌کنند. آن گروه از دستگاههای اجرایی نیز که از سطح روستا گرفته تا شهر مجموعه‌ای از نیازها و پیشنهادها را دارند، آنها را بصورت برنامه‌های اجرایی خود به سازمان برنامه ارائه

می‌دهند.

بهر صورت اگر چنین دقتی مطرح باشد، که باید باشد، مسئله زمان‌بندی برای اجرای پروژه‌ها مطرح می‌شود و در شرایطی که جامعه با مشکل تورم روبرو است، زمان‌بندی اجرایی بایستی بگونه‌ای باشد که زمان و سرعت اجرا به حداقل رسانده شود. هر چه زمان پروژه کوتاهتر و برنامه‌ها حساب شده‌تر اجرا شود، پروژه‌ها زودتر به نتیجه می‌رسند و از هزینه‌های اضافی برای پروژه‌ها جلوگیری خواهد شد.

یک تبصره نگران‌کننده

در سیستم برنامه‌ریزی ایران به دو بخش اساسی برای سرمایه‌گذاری و تشکیل سرمایه ملی که آنرا به دو بخش دولتی و خصوصی تقسیم کرده‌اند توجهی خاص شده است.

قاعده کلی بر اینست که سهم اعتبارات پروژه‌هایی که دستگاه‌های مختلف اجرایی، مسئولیت اجرای آن را دارند از دو محل، درآمدهای عمومی و اختصاصی تأمین شود و کسری آن را از سیستم بانکی و یا مؤسسات مالی کشور بصورت وام دریافت کنند.

هم اکنون که سالهای پایانی برنامه دوم توسعه اقتصادی و اجتماعی ایران را می‌گذرانیم، مشکل اساسی در ناهماهنگی‌ها، خود را عیان کرده است. با تقدیم لایحه بودجه سال ۱۳۷۷ به مجلس، دولت در تبصره ۵۱ مهمترین مسئله پروژه‌های اجرایی را به عنوان یک مشکل برنامه‌ای و اجرایی عنوان کرده است.

شرح تبصره خود نشانه‌ای از وجود نگرانی در برنامه‌ریزی جامع کشور برای اجرای برنامه‌های عمرانی است.

در قسمتی از تبصره ۵۱ آمده است:

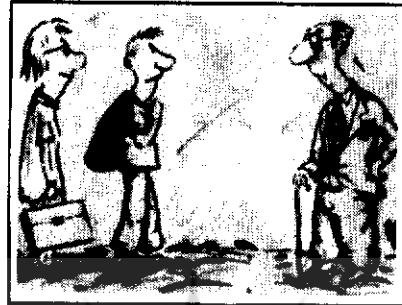
الف: بسه دولت اجازه داده می‌شود با پیشنهاد دستگاه اجرایی طرح‌های عمرانی نیمه تمام از طریق مزایده عمومی به بخش غیردولتی به طور نقد یا اقساط واگذار و وجوه حاصله را به حساب درآمد عمومی ردیف ۴۲۵۱۰۰ کشور واریز نماید.

معادل صد در صد درآمد فوق و همچنین وجوه حاصل از فروش اموال منقول دولتی مازاد دستگاه‌های اجرایی از محل اعتبارات ردیف ۵۰۳۲۸۲ قسمت چهارم این لایحه برای تکمیل طرح‌های نیمه تمام دستگاه ذیربط، در صورت عدم نیاز به تشخیص دستگاه ذیربط به دیگر طرح‌های نیمه تمام

اختصاص یابد.

یکبار دیگر باید این تبصره را خواند. چه تعدادی از پروژه‌های بخش دولتی که می‌بایستی در بودجه‌های سالانه برای اتمام آنها اعتبار تخصیص داده می‌شد، می‌تواند شامل این تبصره باشد؟

آیا بخش خصوصی قادر است هزینه‌های اتمام پروژه‌های نیمه تمام دولتی را که اکثراً پروژه‌هایی هستند که با توجه به امکانات اجرایی دستگاهها و نوع مسئولیت اجرایی که بر عهده آنها

گذاشته شده است، تأمین کند؟

بطور کلی این نوع پروژه راه، ساختمان‌های

دولتی، تأسیسات رفاهی،

مدارس و پروژه‌های

بهداشت و درمان هستند

که از نظر اقتصادی

نمی‌توان برای همه آنها

درآمد مورد تصور بخش

خصوصی را که در نهایت

به اقتصادی بودن پروژه و

درآمد سازی آنها توجه

دارد، منظور کرد و

بدین‌سان، هرگاه برای این

پروژه‌ها اعتبار لازم

تخصیص داده نشود،

همچنان نیمه تمام باقی

خواهد ماند. بطور مثال:

وقتی وزیر ارشاد

می‌گوید که برای اتمام

پروژه‌های نیمه تمام

این وزارتخانه حداقل

۳۰۰ میلیارد ریال اعتبار

لازم است، می‌توان

نیازهای سایر

دستگاه‌های اجرایی را

نیز برآورد کرد که این هم

حکایتی است. از سوی

دیگر، سازمان برنامه و بودجه اعلام کرده که حدود ۶۴۶۶ طرح عمرانی که مسئولیت آنها با دستگاه‌های مختلف اجرایی کشور است، تنها حدود ۲۰/۷ درصد پیشرفته داشته و میانگین زمان اجرای طرح‌های خاتمه یافته در نیمه نخست سال جاری «ده سال» بوده است. نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد که بودجه و حجم کارهای عمرانی در دست اجرا با یکدیگر متعادل نیست و به همین دلیل مدت اجرای طرح‌های طولانی می‌شود.

وزیر صنایع نیز اعلام کرده است که ۸۵۰۰ واحد نیمه تمام صنعتی در کشور وجود دارد که بین ۲۰ تا ۴۰ درصد پیشرفت فیزیکی داشته‌اند و برای تکمیل آنها ۲۳۰۰ میلیارد تومان سرمایه‌گذاری ریالی مورد نیاز است این مبلغ، معادل ۱۰٪ بودجه پیشنهادی دولت برای سال ۱۳۷۷ کشور می‌باشد. ایشان معتقدند که باید سالانه بیش از ۲۰۰ میلیارد تومان تسهیلات مالی از طریق بانکها (که اینجا هم جای نگرانی وجود دارد) در اختیار بخش صنعت قرار گیرد. با توجه به این روند، تکمیل واحدهای ناتمام ۱۱/۵ سال طول خواهد کشید. به مفهومی دیگر پروژه‌های اجرایی دهه آخر قرن

دورال

شرکت صنایع آلومینیوم، تولیدکننده:

● در و پنجره، پارتیشن و نمای آلومینیومی دورال

● پروفیل‌های صنعتی و غیر صنعتی دورال

● سقف کاذب و آکوستیک آلومینیومی دورال (دامپا)

آدرس: تهران - خیابان سید جمال الدین شماره ۹۲

تلفن: ۸۷۱۷۹۶۴ - ۸۷۱۹۰۳۲ - فکس: ۸۷۱۹۶۰۰

درو پنجره و پروفیل آلومینیومی دورال با مهر استاندارد

بیستم در دهه اول قرن بیست و یکم افتتاح خواهد شد و به احتمال قریب به یقین، وراث صاحبان سرمایه‌ها، اداره پروژه‌ها را بر عهده خواهند گرفت!

در بخش کشاورزی نیز مشکل اساسی را از زبان دکتر کلانتری وزیر کشاورزی می‌توان شنید. وی گفته است «سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی رو به کاهش است» بررسی‌های انجام شده حاکی است که ایران در سال ۱۳۷۵ و ۱۳۷۶ بزرگترین واردکننده محصولات غذایی در خاور میانه معرفی شده است. در حالی که تا سال ۱۳۷۴ این امید می‌رفت که بزودی ایران در این زمینه، خودکفا گردد.

واردات فرآورده‌های کشاورزی از ۲ میلیارد دلار در سال ۱۹۹۴ به ۴ میلیارد دلار در سال ۹۶ افزایش یافته و پیش‌بینی می‌شود که در سال ۹۷ به حدود ۵ میلیارد دلار برسد، از واردات فرآورده‌های کشاورزی، می‌توان به ۶/۵ میلیون تن گندم، یک میلیارد دلار روغن نباتی، حدود ۶۲۵ میلیون دلار شکر، ۵۰۰ میلیون دلار برنج و ۵۰۰ میلیون دلار خوراک دام اشاره کرد.

منبع اصلی ایجاد تسهیلات که از طریق تبصره‌های بودجه برای راه افتادن پروژه‌های بخش خصوصی در بودجه سال گذشته و حتی در سال جاری و آینده مطرح شده است، بانکهای تجاری کشورند که متأسفانه عملکرد آنها، نه تنها در اجرای پروژه‌ها مسئله‌ساز و در ناتمام ماندن آنها مؤثر بوده، بلکه در انتقال پروژه‌ها از سالی به سال دیگر نیز اثرگذاری شدیدی داشته است. در اینمورد استانداران استان کرمانشاهان، کردستان، کهگیلویه و بویر احمد (و بی‌تردید بقیه مقامات عالی‌رتبه استانی) گله‌ها و شکایات فراوانی دارند.

بهر صورت بررسی روند برنامه‌ریزی کشور نشان می‌دهد، حضور همه دستگاه‌های اجرایی از روستا تا مراکز شهرها در جمع‌آوری اطلاعات و اعلام نظریات برای اجرای پروژه‌های مختلف نمی‌تواند دلیلی برای نیمه تمام بودن اینگونه پروژه‌ها باشد. مهمتر از همه این که سازمان برنامه و بودجه با آگاهی به کل نیازهای کشور از طریق جمع‌آوری اطلاعات بوسیله سرشماریهای بلند مدت و میان مدت و بررسی پروژه‌ها و پیشرفت عملیات اجرایی در جریان مشکلات قرار

دارد. با این همه، عقب‌ماندگی عملیات فیزیکی پروژه‌ها را می‌بایستی در عدم هماهنگی واحدهای ذیربط دانست. هماهنگی سیستم می‌تواند همه مشکلاتی را که پس از هشت سال بروز کرده در مدتی کوتاه برطرف سازد. در این مراحل می‌بایستی از تجربه‌ها استفاده کرد، حضور کارشناسان و دست‌اندرکاران برنامه‌ریزی کشور در سطوح بررسی و نگرش بر روند حرکت برنامه خواهد توانست بسیاری از مشکلات را از پیش پای بردارد.

استفاده از مهندسين مشاور و بررسی کامل مراحل اجرایی توسط این گروه که دارای تجربه‌ی چندین ساله در امر برنامه‌ریزی کشور هستند و توزیع مناسب سرمایه و پروژه و نیازهای اولیه، خواهد توانست چرخش این گرداب پروژه‌های نیمه تمام را آرام‌تر سازد و به آرامی مشکلات پیش آمده را برطرف کند.

در این مورد باز هم جای سخن باقی است...

پروژه‌های صنعت هواکش در ایران

پرتال جامع علوم و فناوری

نقطه عطف صنعت هواکش در کشور

خیابان انقلاب، ابتدای خیابان دکتر مفتاح، پاساژ جم
تلفن: ۸۸۲۱۸۳۳ - فاکس: ۸۸۲۵۲۲۸

ایران
هواکش